

Romanul romanesc in perioada interbelica

Anii interbelici se caracterizeaza in literatura romana printr-o remarcabila dezvoltare a romanului care in scurt timp atinge nivelul valoric european.

Romanul romanesc isi largeste tematica, el cuprinzand medii sociale diferite si problematici mai bogate si mai complexe. Un an de referinta pentru romanul romanesc este 1920, cand apare "Ion" a lui Liviu Rebreanu. Pana la aparitia acestui roman au aparut si alte romane cum sunt "Ciocoi vechi si noi" a lui Nicolae Filimon, "Romanul comanestilor" a lui Dului Zamfirescu, "Mara" de Ion Slavici si "Neamul soimarestilor" de Mihail Sadoveanu. "Ion" este insa primul roman romanesc comparabil cu capodoperele universale prin impresia coplesitoare de viata pe care o degaja.

In romanul interbelic se continua inspiratia rurala prin operele lui Sadoveanu, si Rebreanu, dar pe trepte valorice superioare si cu modalitati specifice. Acum apar romanele citadine in care cadrul de desfasurare al actiunii este orasul modern. Asa avem creatiile lui Camil Petrescu, Calinescu, Hontensia Papadat Bengescu. Legat de mediul citadin se dezvolta si problema intelectualului stralucit ilustrata de romanele lui Camil Petrescu.

In perioada interbelica se intensifica dezbaterile cu caracter teoretic in legatura cu romanul. Astfel Garabet Ibraileanu in studiul "Creatie si analiza" constata existenta a doua principale tipuri de roman: romanul de creatii, care prezinta personajele in deosebi prin comportamentul lor si romanul de analiza care este interesat de viata interioara de psihic.

In perioada interbelica romancierii experimenteaza tehnici multiple ale romanului modern. Astfel avem tendinta de revenire la modelele traditionale precum cel balzacian pe care George Calinescu il foloseste in "Enigma Otiliei". El considera absolut necesar dezvoltarea romanului romanesc pe linia studiului caracterului.

Ca reprezentant de seama a prozei interbelice, Liviu Rebreanu este considerat intemeietor al romanului romanesc obiectiv prin publicarea romanului "Ion", data publicarii fiind considerata o data istorica "in procesul de obiectivare a literaturii noastre epice"(Eugen Lovinescu).

Prin "Ion" Rebreanu deschide calea romanului romanesc modern dand o capodopera in maniera realismului dur afirmat in literatura universala prin romanele lui Balzac, Stendhal sau Zolac.

Romanul "Ion" este o monografie a satului roman din Transilvania de la inceputul secolului al XX-lea in centrul caruia sta imaginea tarnului roman care lupta pentru pamant. Din punct de vedere compozitional, romanul a fost impartit in doua volume "Glasul pamantului" si "Glasul iubirii", titlul acestora sintetizand esenta continutului.

Conflictul romanului este generat de lupta apriga pentru pamant. Intra o lume in care conditia omului este stabilita in functie de pamantul pe care-l posedea, este firesc faptul ca mandria lui Ion sa-l duca

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

spre patima devoratoare pentru pamant. Solutia lui Rebreanu este aceea ca Ion se va casatori cu o fata bogata, Ana, desi nu o iubeste, Florica se va casatori cu George pentru ca are pamant, iar Laura ,fiica invatatorului Herdelea il va lua pe Pintea nu din dragoste, ci pentru ca nu cere zestre.

Actiunea romanului este dispusa pe doua planuri care uneori merg paralel, alteori se intersecteaza, constituind de fapt imagini ale aceleiasi lumi. Cele doua planuri, cel al taranilor avandu-l pe Ion in centru si cel al intelectualitatii rurale avand in centru familia invatatorului Herdelea, sunt adunate la un loc de catre autor in prima secventa care infatiseaza viata satului si anume hora, in care personajele sunt asezate dupa pozitia sociala fiind surprise in atitudini semnificative.

Pentru ca in sat domina mentalitatea ca oamenii sunt respectati daca au oarecare agoniseala relatiile sociale sunt tensionate intre "sarantoci" si "bocotani" iar destinele oamenilor sunt determinate de aceasta mentalitate, de faptul ca familiile nu se intemeiaza pe sentimente, ci pe interese economice. "In societatea taranesca, femeia reprezinta doua brate de lucru, o zestre si o producatoare de copii. Odata criza erotica trecuta, ea inceteza de a mai insemna ceva pentru feminitate. Sorta Anei e mai rea, dar deosebita cu mult de a oricarei femei, nu." (G. Calinescu). Batuta de tata si de sot, Ana, ramasa fara sprijin moral, dezorientata si respinsa de toti, se spanzura. Florica, parasita de Ion, se casatoreste cu George si se bucura de norocul pe care-l are, desi il iubea pe Ion.

Desi asezat la casa lui, Ion, din cauza firii lui patimase, nu se poate multumi cu averea pe care o dobandise si ravneste la Florica. Sfarsitul lui Ion este naprasnic, este omorat de George Bulbuc, care-l prinde iubindu-se cu nevasta lui.

Finalul romanului surprinde satul adunat la sarbatoarea sfintirii noii biserici, descrie drumul care iese din satul Pripas, viata urmaridu-si cursul.

Calinescu afirma ca "in planul creatiei Ion e o bruta. A batjocorit o fata, i-a luat averea, a impins-o la spanzuratoare si-a ramas in cele din urma cu pamantul". Insusindu-si pamantul pe cai necinstite, tulburand linistea unui camin (cel al lui George Bulbuc) in numele glasului iubirii, Ion nu putea supravietui iar sfarsitul sau nu putea fi altul, fiind perfect motivat din punct de vedere moral si estetic.

Rebreanu este primul nostru mare romancier al stihei sociale dar si al celei psihologice reprezentata de "Padurea spanzuratilor", primul roman de analiza psihologica, obiectiv si realist din literatura romana.

Tema romanului o constituie evocarea realista si obiectiva a primului razboi mondial, in care accentul cade pe conditia tragica a intelectualului ardelean care este silit sa lupte sub steag strain impotriva propriului neam. "Padurea spanzuratilor" este "monografia incertitudinii chinuitoare" (G. Calinescu).

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Structural, romanul este alcatuit din patru carti, fiecare cate 18 capitole, cu exceptia ultimului, care are doar 8 capitole, fapt ce a fost interpretat de critica literara prin aceea ca viata tanarului Bologa s-a sfarsit prea curand si intra-un mod nefiresc. Romanul are doua planuri distincte, care evolueaza paralel, dar se interconditioneaza, unul al tragediei razboiului, altul al dramei psihologice a personajului.

Atmosfera dezolanta a peisajului de toamna mohorata, cu cer rece, in care campia este neagra, arborii sunt desfrunziti, iar ploaia, vantul, intunericul, cimitirul, precum si sarma ghimpata constituie manifestari ale naturii aflate in concordanta cu starile sufletesti ale personajelor.

Apostol Bologa, protagonistul romanului, ca membru al Curtii Martiale, a facut parte din completul de judecata care a condamnat la moarte prin spazuratoare pe sublocotenentul ceh Svoboda, pentru ca incercase sa treaca frontul la inamic. Convins ca si-a facut datoria fata de stat, Apostol Bologa supravegheaza cu severitate executia, care i se pare un act de dreapta justitie. Momentul crucial care va avea puternice influente in constiinta eroului si care va declansa conflictul psihologic al personajului este privirea obsedanta a ochilor lui Svoboda, "simiti limpede flacara din ochii condamnatului i se prelinge in inima ca o imputare dureroasa...ochii omului osandit parca il fascineaza cu privirea lor dispretuitoare de moarte si infrumusetata de o dragoste uriasa". Este acum o prima manifestare a crizei de constiinta, care, treptat, va domina mintea si sufletul lui Apostol.

Intreaga sa fiinta este dominata de aspiratia spre libertate si constiinta apartenentei etnice. De aceea, cand afla ca regimentul sau trece in Ardeal, incearca sa obtina aprobarea de a nu participa la aceste lupte ce se vor purta impotriva neamului romanesc, insa nici dupa ce va distruge reflectorul rusesc, generalul sau nu va accepta. Incercand sa dezerteze, este ranit si se intorce la Parva in coalescenta. Va rupe logodna cu Marta pentru ca, revenit pe front sa se indragostesca de Ilona, fiica gospodarului Vidor, de care era gazduit.

Dupa ce este pus in situatia de a condamna la moarte 12 romani, Bologa dezerteaza din nou fiind prins de cel mai vigilant dusman al sau, locotenentul ungar Varga; refuza cu incapatanare sa fie aparat si este condamnat la moarte prin spanzuratoare.

Apostol Bologa moare ca un erou, intruchipand puterea de sacrificiu pentru cauza nobila a neamului sau, pentru libertate si iubire de adevar, "cu ochii insetati de lumina rasaritului", cu privirile indreptate "spre stralucirea cereasca".

Liviu Rebreanu creeaza romanul romanesc modern pe cand Mihail Sadoveanu desavarseste povestirea romaneasca. Sadoveanu, "Stefan cel Mare al literaturii romane" cum i-a spus G. Calinescu, are o opera monumentala a carei maretie consta in densitatea epica si grandoarea compozitionala.

Cele trei secole ilustrate de proza istorica sadoveniana marcheaza zbuciumata istorie a Moldovei,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

capodopera acestui gen creator constituindu-l romanul "Fratii Jderi", care evoca epoca de glorie a Moldovei in secolul al XV-lea.

Tema prezinta istoria Moldovei in timpul lui Stefan cel Mare, construita ca o ampla cronica a vietii sociale din perioada de maturitate a domniei, epoca de inflorire a tarii, de progres si libertate nationala. Actiunea are doua planuri: unul istoric care ilustreaza evenimentele politice si militare ale epocii si unul social, avand in centru familia Jderilor si devotamentul "oamenilor Mariei Sale".

Romanul se compune din trei volume, fiecare purtand un titlu semnificativ pentru esenta subiectului:

"Ucenicia lui Ionut" (1935) - prezinta formarea lui Ionut Jder, fiul cel mai mic al lui Manole Par-Negru, ucenicia in slujba lui Alexandrel-Voda, dorind sa-si implinesca visul de a ajunge la Curtea domneasca la Suceava. Cei doi tineri sunt crescuti aspru, in spiritul barbatiei si al demnitatii, devin frati de cruce, isi impartasesc grijile si necazurile, impreuna ies din situatii grele datorita inteligentei, curajului si priceperii manuirii armelor.

Ionut Jder afla de un complot impotriva domitorului si salveaza vitejeste pe Alexandrel si, in aceeasi noapte Manole Par-Negru impiedica furtul armasarului Catalan, care fusese pus la cale de boierul Miha, un roman pribeag in Polonia.

Nasta, iubita lui Ionut, este rapita de tatarsi si dusa intr-o tabara turceasca pe malul Dunarii. Ionut pleca in cautarea ei, trece prin multe peripetii riscandu-si viata dar este salvat de fratii si tatal sau, dupa care afla ca Nasta s-a sinucis. Episodul se incheie cu uciderea hanului tatar de Gheorghe Botezatu, slujitorul credincios al lui Ionut, iar el revine la Curtea domneasca devenind ostean adevarat.

"Izvorul Alb" este un poem al iubirii. Simion Jder se indragosteste de Marusca, fiica lui Iatco Hudici, care este rapita si dusa in Tara Leseasca. Jder merge in Polonia si isi aduce iubita inapoi, apoi are loc primirea viitoarei doamne a voievodului, Maria de Mangop si nunta lor.

"Oamenii Mariei Sale" prezinta evenimentele istorice petrecute intre 1471-1475. O pagina impresionanta o constituie lupta de la Vaslui dar turcii pregatesc un nou atac asupra Moldovei.

Ionut este trimis de Voda sa aduca vesti din Grecia si de la muntele Athos. Este insotit de Gheorghe Botezatu, iar drumul este un prilej de a prezenta, in contrast, imaginea Moldovei si Imparatia Otomana.

Romanul se incheie cu lupta de la Vaslui, unde Stefan a obtinut o victorie stralucita impotriva puhoiului turesc condus de sultanul Mehmed El Fatih. Stefan ii plange pe eroii care au pierit in lupta, intre care se numara si batranul comis Manole Par-Negru, Simion Jder, Caliman si fiul sau, Samoila.

Timpul in care se petrec intamplarile, faptele din intreaga proza sadoveniana, este un timp mitic, un timp al credintelor stramoseseti, intr-o lume arhaica, primitiva, foarte puternic legata de natura

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

inconjuratoare, un timp care se masoara dupa semnele vremii, dupa superstitii, dupa legi stramosesti nescrise, dar pastrate cu sfintenie de generatii si transmise cu credinta urmasilor, "Baltagul" fiind un adevarat "poem al naturii si al sufletului omului simplu, o "Miorita" in dimensiuni mari". Scris in numai 17 zile este considerat suprema sinteza sadoveniana.

Romanul ilustreaza lumea arhaica a satului romanesc, sufletul taranului moldovean ca pastrator al traditiilor si al specificului national, cu un mod propriu de a gandi, a simti, si a reactiona in fata problemelor cruciale ale vietii.

Romanul este structurat evidentiindu-se doua componente: una simbolica-mitica si cealalta epica-realista, care se interfereaza pe parcursul intregului roman. Romanul debuteaza cu legenda pe care Nechifor Lipan o povestea la nunti si botezuri, in care e evidentiata viata aspra a locuitorilor de la munte care isi castigau painea cu toporul, foarte priceputi in im mestesugul oieritului. Structurat in 16 capitole, romanul evidentiaza trei idei esentiale.

Primele 6 capitole cuprind asteptarea femeii dominata de neliniste si speranta, de semne rau prevestitoare, se prezinta gospodaria Lipanilor, oamenii si obiceiurile locului.

Vitoria devine ingrijorata pentru ca Nechifor plecase la Dorna sa cumpere o turma de oi si nu se intorsese cum ar fi trebuit si nici nu daduse vreo stire. Nelinistita, Vitoria cere sfatul preotului, dar merge si la baba Maranda, vrajitoarea, hotarandu-se de a porni in cautarea lui Nechifor, intru-cat o multime de semne prevestitoare o indeamna la drum: il viseaza pe Nechifor intors cu spatele trecand o apa neagra, tine post negru, cocosul canta cu ciocul spre poarta, "semn de plecare".

Capitolele 7-13 ilustreaza cautarile Vitoriei pe drumul parcurs de Nechifor, in care sunt trimiteri la obiceiuri si traditii precum si descrierea locurilor abrupte ale muntilor.

Impreuna cu Gheorghita, fiul ei, pleaca in cautarea sotului ei. Intreaba peste tot de "barbatul cu caciula brumarie si cal negru tintat" si afla ca la Vatra Dornei a cumparat 300 de oi. Impreuna cu el se mai gaseau inca doi munteni care il rugasera sa la vanda 100 de capete. Vitoria urmasia drumul spre Paltinis, Brosteni apoi Borca, loc in care turma a parasit apa Bistritei, ajungand la Sabasa. Trece punctele Stanisoarei, poposind la Suha unde constata cu uimire ca ajusesera numai doi ciobani si i se pare limpede ca intre aceste localitati s-a petrecut omorul. Se intorce la Sabasa si gaseste in ograda unui gospodar cainele barbatului ei, Lupu.

Ultima parte (cap 14-16) evidentiaza gasirea ramasitelor pamantesti ale lui Nechifor, ritualul inmormantarii, demascarea criminalilor, infaptuirea actului justitiar.

Calauzita de Lupu, Vitoria gaseste osemintele lui Lipan in prapastie, cu o luciditate si stapanire de sine extraordinare, implineste datinile necesare pentru mort, cheama autoritatile sa constate crima, iar gandul ei se indreapta spre infaptuirea dreptatii, demascarea si pedepsirea ucigasilor.

La inmormantare, pe fondul unei puternice stari de tensiune pe care o creeaza, ea pune intrebari viclene si iscusite, apoi afirma ca stie cum s-au petrecut lucurile, relatand cu uimitoare precizie crima celor doi. Dupa ce Bogza se repede la Gheorghita, dar cade palit de baltagul flacaului, faptasii

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

marturisesc crima si sunt luati de autoritati.

Vitoria Lipan se poate intoarce la ale sale, se gandeste ca are o fata de maritat si-si planifica implinirea in timp a celor cuvenite pentru memoria lui Nechifor Lipan, dupa care viata isi va relua cursul "si le-om lua de coada toate cate le-am lasat".

Aria tematica a romanului interbelic se largeste substantial, dupa ce Rebreanu fundamentase stilul obiectiv, romanul-fresca prin "Ion", intemeindu-se romanul de evocare istorica prin Mihail Sadoveanu, trecand din lumea satului, in cea a orasului. Formele epice traditionale coexista cu tehnici artistice moderne (Marcel Proust); se abordeaza si se afirma romanul de analiza psihologica - Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, romanul evoluand astfel de la formula obiectiva spre cea subiectivista.

Primul autor remarcabil de proza subiectiva, promotor in dramaturgie al conflictelor de idei, eseist percutant, ganditor modern este Camil Petrescu. Autenticitatea este esenta noului in creatia literara a autorului, a carui inspiratie catre autenticitate confera "momente autentice de simtire" in roman. Inscriindu-se in modernismul lovinescian al epocii, ale carui noi directii isi propuneau sincronizarea literaturii romane cu literatura europeana C. Petrescu se va inspira din mediul citadin si va crea eroul intelectual lucid, analitic si intorspectiv.

Tema romanului "Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi" surprinde drama intelectualului lucid, insetat de absolutul sentimentului de iubire, dominat de incertitudini, care se salveaza prin constientizarea unei drame mai puternice, aceea a omenirii ce traieste tragismul unui razboi absurd, vazut ca iminenta a mortii.

Romanul este alcatuit din doua carti aparent distincte. Prima carte cuprinde monografia analitica a sentimentului geloziei, ca element psihic dominant in viata sufleteasca a lui Stefan Gheorghidiu. Nu este o analiza de psihologie generala, ci analiza sentimentului trait de personaj in conditii date, cele ale unei societati cuprinse de febra afacerilor prilejuite de pregatirea intrarii in razboi si de participarea la razboi. A doua carte este propriu-zis jurnalul de campanie al autorului imprumutat eroului din roman. Integrarea acestui jurnal in roman i-a schimbat caracterul de notari zilnice, documentare, iar arta scriitorului i-a dat autenticitatea unei experiente dramatice, in care eroul a dobandit intelesurile profunde ale vietii si solutiile juste ale chinurilor din constiinta lui stapanita de gelozie.

Cele doua carti se imbina intr-o unitate de compozitie de larga viziune structurala; ele sunt doua parti care se alatura cronologic, sudura lor nu este o juxtapunere, ci o sudura organica in care problema primei parti se rezolva prin experienta din a doua carte, ca un triumf moral al personajului principal.

Daca prima carte este o fictiune, deoarece prozatorul nu era casatorit si nici nu traise o drama de iubire pana la scrierea romanului, cartea a doua este insa o experienta traita, scriitorul fiind ofiter si armatei romane, in timpul primului razboi mondial.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Ideea literara este adoptata de Camil Petrescu de la scriitorul francez Marcel Proust. O apropiere vizibila este si inte eroii lui Stendhal si ai lui C. Petrescu, in special in inzeestrarea lor cu energie, forta interioara si loialitate. La ambii scriitori eroii sfarsesc tragic, fiind invinsi de propria pasiune, de propriul ideal. Insa personajele lui Camil Petrescu dobandesc energii uriase declansate de pasiuni devoratoare, fiind impresionante prin capacitatea lor de trai idei.

"Enigma Otiliei" (1938) constituie o revenire la formula obiectiva de roman, la metoda balzaciana. Romanul lui Calinescu devine astfel unul polemic, replica literara la cultivarea asidua in epoca a formulei proustiene, dar si o ilustrare a conceptiei sale despre curente literare.

Un prim-plan al romanului prezinta cele doua familii - Costache Giurgiuveanu - Otilia si Tulea. Mobilul principal al tuturor actiunilor care se desfasoara este mostenirea este averea lui Costache Giurgiuveanu, pe care o vaneaza clanul Tulea.

Alt plan al romanului prezinta destinul tanarului Felix Sima, ramas orfan, venit sa studieze medicina in Bucuresti si dornic de a face cariera, care traieste prima experienta erotica. Aceasta constituie fondul liric al romanului: iubirea romantica, adolescentina a lui Felix pentru Otilia, pe care o cunostea din corespondenta intretinuta.

Otilia este un personaj tipic de feminitate enigmatica pentru toate personajele romanului. Amestecul teribilelor copilarii, al placerilor de a alerga prin descalta prin iarba cu seriozitatea si ratiunea rece cu care judeca si explica imposibilitatea mariajului dintre ea si Felix nedumireste si fascineza. Este intelegatoare si plina de tact in comportamentul ei fata de mos Costache, dar aparent imuna la rautatile celor din clanul Tulea.

Aceasta "enigma a Otiliei" se naste mai ales in mintea lui Felix, care nu poate da explicatii plauzibile pentru comportamentul fetei, ce ramene pana la sfarsitul romanului o tulburatoare intruchipare a naturii contradictorii a sufletului feminin.

Indragostit total de Otilia, Pascalopol o admira si o intelege, dar nici el nu poate descifra in profunzime reactiile si gandurile fetei, confirmandu-i lui Felix in finalul romanului: "A fost o fata delicioasa, dar ciudata. Pentru mine e o enigma".

Romanul "Enigma Otiliei" intruneste spiritul clasic balzacian, cu elemente de factura romantica si cu trasaturi puternice ale romanului modern, realist si obiectiv prin introspectia si luciditatea analizei psihologice a personajelor, din care se desprind psihologii derutante (Otilia), degradari psihice ca alienarea, senilitatea (Simion), consecintele ereditatii, constituindu-se intr-o creatie fundamentala a literaturii romane.

Perioada interbelica a romanului romanesc e o perioada de efervescenta spirituala nemaialtlnita in cultura noastra. Viata culturala cunoaste infaptuiri stralucite, multe din ele cu ecou mondial (nume ca Iorga, Enescu, Brancusi trec de hotarele tarii) dar si de degradari dezolante in anii fascismului. Niciodata literatura romana n-a avut intr-o singura perioada atatia reprezentanti ilustri (Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu, Balga, H. Papadat-Bengescu, G. Calinescu, Camil Petrescu...),

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

niciodata n-a trait si o mai aprinsa dispozitie la contestarea valorilor.Tabloul activitatii scriitoricesti prezinta, prin urmare, o mare varietate si complexitate, inregistrandu-se dintr-o tesatura deasa de lumini si umbre puternice.